

Opgave 2 Ontwikkelingen in het Nederlandse medialandschap

Bij deze opgave horen de teksten 5 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

In september 2004 publiceerde het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een onderzoek naar de ontwikkelingen in het mediagebruik van de Nederlanders in de laatste 25 jaar. De titel van dit onderzoek luidde: 'Achter de schermen. Een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten.'

Lees tekst 5.

Een citaat uit dit rapport: "Ontwikkelingen in het mediaveld kunnen niet los worden gezien van de ontwikkelingen in de samenleving." (zie regels 1-3)

Een maatschappelijke ontwikkeling die in het verleden – vanaf midden jaren zestig van de vorige eeuw – veel invloed heeft gehad op het medialandschap, is de ontzuiling.

- 3p **14** Wat waren de gevolgen van de ontzuiling voor respectievelijk de dagbladen en voor de publieke omroep?
Noem een gevolg voor de dagbladen en twee **andere** gevolgen voor de publieke omroep.

In het rapport worden vijf recente maatschappelijke ontwikkelingen geschetst. Eén van die ontwikkelingen is individualisering. Zie de regels 6-17.

- 2p **15** Leg uit hoe de individualisering van de samenleving door internet kan worden versterkt.

Ontwikkelingen binnen de media hebben geleid tot de informatiemaatschappij. De informatiemaatschappij manifesteert zich op de volgende terreinen: sociaaleconomisch, sociaal-cultureel en politiek.

- 2p **16** Op welk terrein zijn in tekst 5 ontwikkelingen in de informatiemaatschappij te herkennen? Noem twee van die ontwikkelingen uit tekst 5.

In het rapport worden vier functies van de media onderscheiden. Eén van de functies van de media is socialiseren.

- 2p **17** Wat houdt de socialiserende functie van bijvoorbeeld de televisie in?
Geef een voorbeeld van de socialiserende werking van een amusementsprogramma op de televisie. Licht de socialiserende werking toe.

Maak gebruik van tekst 6.

Het mediabeleid van de overheid heeft drie uitgangspunten, die nauw met elkaar verweven zijn.

- 4p **18** Beargumenteer op grond van **twee** van deze uitgangspunten waarom de aspirant-omroep 'Wakker Nederland' tot het publieke omroepbestel kan worden toegelaten.
Betrek in je antwoord de inhoud van tekst 6.

Lees tekst 7.

Kranten en tijdschriften ondervinden concurrentie van de publieke omroep.

- 2p **19** Geef daarvan twee voorbeelden. Licht elk voorbeeld toe.

Eindexamen vwo maatschappijwetenschappen 2012 - II

havovwo.nl

Naast de concurrentie met de omroepen zijn er nog andere oorzaken voor de moeilijke positie van de dagbladen in het Nederlandse medialandschap.

Door de zwakkere economische basis dreigen dagbladen in een neerwaartse oplagespiraal terecht te komen.

3p **20** Leg de neerwaartse oplagespiraal uit.

Opgave 2 Ontwikkelingen in het Nederlandse medialandschap

tekst 5

De maatschappelijke context

5	Ontwikkelingen in het mediaveld kunnen niet los worden gezien van de ontwikkelingen in de samenleving. (...) Schnabel ¹⁾ (2000) vat de recente maatschappelijke veranderingen als volgt samen: individualisering, informalisering, informatisering, internationalisering en intensivering. Individualisering verwijst naar de	25	in het vervagen van grenzen tussen werk en privé. (...) Informatisering verwijst naar de nadrukkelijke opkomst van de nieuwe media zelf. Dit beïnvloedt de aard van het werk, de invulling van de vrije tijd en meer in het bijzonder de keuzes die men maakt uit het ter beschikking staande aanbod van informatie en amusement.
10	grotere individuele keuzevrijheid in de inrichting van de levensloop, die onder meer resulteert in kleinere huishoudens en in grotere individuele leefruimte	30	Internationalisering is door toerisme, migratiestromen en internet versterkt. (...) Internet kan mensen met dezelfde
15	daarbinnen. De verkleining van en de privatisering binnen huishoudens impliceert een grotere en meer individueel bepaalde mediabehoefte (...). Informalisering, het vervagen van	35	culturele achtergronden of interesses binden. Intensivering betreft het verlangen naar een grotere intensiteit in de beleving en ervaring. Media spelen hierop in door het aanbieden van
20	rangen en standen ten gunste van netwerkvorming, uit zich in een grotere perceptie van onderlinge gelijkheid en	40	informatie, amusement en diensten die de emoties sterk aanspreken. (...)

bron: onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau met de titel: Achter de schermen. Een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten. naar: Frank Huysmans, Jos de Haan, Andries van den Broek, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, september 2004

noot 1 Paul Schnabel is sinds 1998 directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

tekst 6

Wakker Nederland van De Telegraaf zet Hilversum verder onder druk

5	De druk op het omroepbestel groeit, nu steeds meer partijen een publieke omroep willen beginnen. Dinsdag meldde <i>De Telegraaf</i> zich met 'Wakker Nederland'. Die nieuwe omroep is bedoeld voor 'hardwerkende mensen, veelal met gezinnen en niet altijd hoge inkomens', verklaarde hoofdredacteur en initiatiefnemer Sjuul Paradijs op de	10	voorpagina van de eigen krant. 'In dit land hebben we voor elk geloof, gedachtegoed of levenswijze een omroep, maar voor de informatiebehoefte van de Telegraaf-lezer is geen plek.'
		15	Volgens een woordvoerder van de Publieke Omroep (PO) is 'Wakker Nederland' (WNL) al de tiende aspirant-omroep, naast de 22 bestaan-

- de omroepen. (...)
- 20 Mediaminister Ronald Plasterk (PvdA) staat echter niet onwelwillend tegenover WNL. “Ik keek er wel even van op, maar het kan heel goed. Als ik het kort samenvat, kan Wakker Nederland
- 25 een niet-links geluid toevoegen aan het publieke bestel”, zei Plasterk voor de KRO-radio. “Dit toont de veerkracht van ons bestel, waarin nieuwe partijen een kans krijgen.” De minister wees er
- 30 wel op dat WNL niet alleen voor 1 april 50 duizend leden moet hebben, maar
- dat er ook nog andere criteria zijn om toegelaten te worden zoals (...). De ongeveer 700 duizend Telegraaf-abonnees kunnen gratis lid worden van
- 35 ‘Wakker Nederland’. De 5,72 euro voor het lidmaatschap wordt na 1 mei verrekend met het abonnementsgeld. Dat mag van de toezichthouder, het
- 40 Commissariaat voor de Media. *De Telegraaf* richt een aparte vereniging op voor WNL, die los komt te staan van de krant. (...)

bron: naar Wilco Dekker en Thijs van Soest in de Volkskrant, 18 februari 2009

tekst 7

Open brief tot minister Plasterk van Onderwijs

- Op 15 december 2008 richtten veertig hoofdredacteuren en uitgevers van dagbladen en tijdschriften zich in een open brief tot minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW). In deze brief beklagden de veertig zich over de financiële steun van de overheid aan de Publieke Omroep.
- 5 In 2008 begroot op 500 miljoen euro. Terwijl de pers het in principe op eigen kracht moet zien te redden. Wat voor deze media volgens de schrijvers steeds moeilijker wordt, o.a. door de concurrentie die kranten en tijdschriften in toenemende mate ondervinden van de ‘gesponsorde’ omroepen. De veertig spreken dan ook van concurrentievervalsing in het medialandschap.
- 10 Een door de overheid gefinancierd Innovatiefonds voor de pers zou eventueel een passende steunmaatregel kunnen zijn, aldus de hoofdredacteuren en uitgevers. De ondertekenaars haastten zich er aan toe te voegen dat “de journalistieke onafhankelijkheid met eventuele overheidssteun niet mag worden aangetast. Maar voor het kunnen spelen van hun vitale rol voor een gezonde
- 15 democratie dienen de persmedia financieel gezond te zijn.”

bron: naar een open brief tot minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) van veertig hoofdredacteuren en uitgevers van dagbladen en tijdschriften in diverse dagbladen van 15 december 2008